

ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ

Φίλοι βαμβακοκαλλιεργητές

Για δεκαετίες τονίζουμε την τεράστια σημασία των ωφελίμων εντόμων στην καλλιέργεια του βαμβακιού και σε μεγάλο βαθμό έχει συνειδητοποιηθεί η σημασία αυτή από τους βαμβακοπαραγωγούς του νομού μας. Εκπαιδεύτηκαν οι παραγωγοί μας να μην πανικοβάλλονται στη θέα της πρώτης προσβολής, αλλά να παρακολουθούν την εξέλιξή της, να έχουν επίγνωση του ανταγωνισμού μεταξύ επιβλαβών και ωφελίμων εντόμων που υπάρχει μέσα στο χωράφι τους και να προχωρούν σε χημική καταπολέμηση μόνο όταν η προσβολή έχει υπερβεί το οικονομικό επίπεδο (όταν, δηλαδή, η ζημιά είναι μεγαλύτερη από το κόστος και τις συνέπειες του ψεκασμού). Έμαθαν να προστατεύουν τα ωφέλιμα έντομα αποφεύγοντας τους βιαστικούς και άσκοπους ψεκασμούς, που προκαλούν, τις περισσότερες φορές, έξαρση αντί για ύφεση των προσβολών.

Στο σημείωμα αυτό, θα περιγράψουμε (υπενθυμίσουμε), με λίγα λόγια, πώς πρέπει να ενεργεί ο ενημερωμένος βαμβακοπαραγωγός σχετικά με την φυτοπροστασία του βαμβακιού, ώστε να διατηρήσουμε μια τόσο σημαντική κατάσταση που συμπίπτει το κόστος (με την κατάργηση ή τη δραστική μείωση των ψεκασμών) και συγχρόνως ανεβάξει και την παραγωγή (αφού οι φυτείες είναι υγιείς όλο το καλοκαίρι, χωρίς επιβάρυνση από μεγάλους πληθυσμούς εχθρών). Βασικός στόχος είναι να φθάσουμε στις αρχές Αυγούστου χωρίς ψεκασμούς με εντομοκτόνα, με διασωσμένα, δηλαδή, τα ωφέλιμα έντομα.

Έτσι:

1) Ξεκινώντας από τη σπορά, ο παραγωγός πρέπει, να χρησιμοποιεί σπόρο επενδυμένο με εντομοκτόνο, για να εξασφαλίσει προστασία από το σιδηροσκώληκα αλλά και το θρίπα (νταμάρι), στην πρώτη περίοδο ανάπτυξης των βαμβακοφύτων. Αποφεύγει, έτσι, τον ψεκασμό για το νταμάρι που γίνονταν παλιά μέσα στον μήνα Ιούνιο και είχε αρνητικές επιπτώσεις στα ωφέλιμα έντομα. Αν, παρά τη χρησιμοποίηση επενδυμένου σπόρου, εκδηλωθεί (πράγμα πολύ σπάνιο), σοβαρή προσβολή θρίπα που πρέπει να αντιμετωπισθεί με ψεκασμό, ο ψεκασμός αυτός πρέπει να γίνει μέχρι τα τέλη Μαΐου, πριν αρχίσει η μετακίνηση και εγκατάσταση των ωφελίμων εντόμων.

2) Στη συνέχεια πρέπει να αποφύγει τους ψεκασμούς τον κρίσιμο μήνα Ιούνιο, κατά τον οποίο γίνεται η μετακίνηση, η εγκατάσταση και ο πολλαπλασιασμός των ωφελίμων εντόμων. Στις αρχές αυτού του μήνα, τα ωφέλιμα έντομα (πασχαλίτσες κ.α.), εγκαταλείπουν τα σιταροχώρα που ξεραίνονται (και στα οποία είχαν περάσει το χειμώνα και την άνοιξη) και εγκαθίστανται στις βαμβακοφυτείες. Ο μήνας αυτός συμπίπτει και με την περίοδο της έντονης αναπαραγωγής τους.

Είναι εφικτό, είναι εύκολο να αποφύγει ο βαμβακοπαραγωγός τους ψεκασμούς τον μήνα Ιούνιο; ΝΑΙ.

Ας δούμε ποια είναι τα προβλήματα που είναι πιθανόν να εμφανιστούν αυτόν το μήνα και να προβληματίσουν τον παραγωγό για ψεκασμούς:

α) Ο Θρίπας: αναφερθήκαμε παραπάνω στο σωστό τρόπο αντιμετώπισής του.

β) Οι αφίδες (ψείρες). Τον Ιούνιο, σχεδόν κάθε χρόνο, εμφανίζεται σε κάποιες φυτείες μικρή ή πιο έντονη προσβολή ψείρας. Εδώ χρειάζεται προσοχή. Πρέπει να αποφύγουμε τον ψεκασμό και να εμπιστευθούμε την 'θεραπεία' της προσβολής στα ωφέλιμα έντομα. Τα τελευταία, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, καθαρίζουν το χωράφι από την ψείρα, ενώ αντίθετα ο ψεκασμός με εντομοκτόνα, λόγω της τρομερής ζημιάς στα ωφέλιμα έντομα, οδηγεί τις περισσότερες φορές σε έξαρση της προσβολής. Ευτυχώς, η μεγάλη πλειοψηφία των βαμβακοπαραγωγών έχει κατανοήσει τα παραπάνω και δεν κάνει, πλέον, ψεκασμούς για την ψείρα. Σε χημικό ψεκασμό πρέπει να προβαίνουμε μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις πολύ πρώιμων και πολύ έντονων προσβολών σε μικρά ή εξασθενημένα από διάφορες αιτίες φυτά (σηψιρριζίες κ.λ.π.), που δεν έχουν προοπτική ανάκαμψης.

γ) Ο LYGUS (Λύγκος). Πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί και επιφυλακτικοί σε όσα ακούγονται τον Ιούνιο, για ζημιές απ' αυτό το έντομο. Πολλές φορές η πτώση των χτενιών που αποδίδεται στη δράση αυτού του εντόμου, οφείλεται σε φυσιολογικές αντιδράσεις των φυτών στις αυξομειώσεις της θερμοκρασίας ή της εδαφικής υγρασίας. **Πολύ συνηθισμένη είναι, επίσης, η πτώση των χτενιών σε ζωνρές φυτείες με έντονη τάση για βλαστική ανάπτυξη**, περίπτωση κατά την οποία αντί εντομοκτόνων πρέπει να μας απασχολήσει η έγκαιρη και σωστή εφαρμογή ανασχετικών (PIX κ.α.). Μόνο σε περιπτώσεις, διαπιστωμένα σοβαρών προσβολών από LYGUS και σταθμίζοντας πάντα τις επιπτώσεις στα ωφέλιμα έντομα, προχωρούμε σε ψεκασμούς.

Απ' όσα προαναφέρθηκαν, προκύπτει πως είναι, τελικά, εύκολο να αποφύγουμε τούς ψεκασμούς κατά τον μήνα Ιούνιο. Θα δώσουμε, έτσι, την ευκαιρία στα ωφέλιμα έντομα να εγκατασταθούν και να πολλαπλασιασθούν απρόσκοπτα στα χωράφια μας. Βάζουμε, έτσι, το βασικό θεμέλιο για να εξελιχθούν ευνοϊκά τα πράγματα, αφού τα ωφέλιμα έντομα με την δράση τους, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν θα επιτρέψουν στους εχθρούς του βαμβακιού να εμφανίσουν έξαρση και υπάρχουν πολλές και βάσιμες πιθανότητες να περάσει η υπόλοιπη καλλιεργητική περίοδος χωρίς ψεκασμούς. Αντίθετα, τυχόν ψεκασμοί σε αυτήν την κρίσιμη περίοδο, εξολοθρεύουν τα ωφέλιμα έντομα και οδηγούν στον φαύλο κύκλο των επανειλημμένων ψεκασμών.

Φυσικά δεν εφησυχάζουμε επειδή δεν ψεκάσαμε τον μήνα Ιούνιο. Παρακολουθούμε συνεχώς τις φυτείες μας και έχουμε το νου μας σε δύο εχθρούς του βαμβακιού, που θα εμφανιστούν στη συνέχεια της καλλιεργητικής περιόδου: Τον τετράνυχο και το πράσινο σκουλήκι.

3) Τετράνυχος. Η προσβολή του ξεκινά, συνήθως, από τις άκρες των χωραφιών, όπου και διαχειμάζει στα χορτάρια των συνόρων. Ευνοείται από θερμό και ξερό καιρό και εμφανίζει έξαρση στο διάστημα από τις αρχές Ιουλίου μέχρι τα μέσα Αυγούστου. Προσβάλλει ευκολότερα φυτά εξασθενημένα από διάφορες αιτίες (νεροκρατήματα, κακή ανάπτυξη, δίψα κ.λ.π.). Δεν παρουσιάζει συχνά εξάρσεις, αλλά είναι εχθρός που σε έντονες προσβολές προκαλεί πολύ μεγάλες ζημιές (πρώρη αχρήστευση του φυλλώματος - μέχρι και αποφύλλωση). Δεν ελέγχεται ικανοποιητικά από τα ωφέλιμα έντομα και, συνεπώς, δεν μπορούμε να εμπιστευθούμε την αντιμετώπισή του στη δράση τους.

Μόλις διαπιστώσουμε σοβαρή προσβολή τετράνυχου, πρέπει να ψεκάσουμε με ακαρεοκτόνα. Αν η προσβολή είναι περιορισμένη στις άκρες, ψεκάζουμε μόνο περιφερειακά το χωράφι (φροντίζοντας να ψεκάζονται και τα χορτάρια των συνόρων που αποτελούν εστία μόλυνσης), περιορίζοντας, έτσι, το κόστος και τις επιπτώσεις του ψεκασμού. Αν η προσβολή προχωρήσει στο εσωτερικό της φυτείας ή εξ αρχής εκδηλώθηκε διάσπαρτα στο εσωτερικό της (αναφερόμαστε πάντα σε σοβαρή προσβολή), κάνουμε γενικό ψεκασμό. Ευτυχώς, τα ακαρεοκτόνα βλάπτουν, αλλά δεν εξολοθρεύουν εντελώς τα ωφέλιμα έντομα.

4) ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΚΟΥΛΗΚΙ. Είναι ο σοβαρότερος εχθρός του βαμβακιού. Προσβάλλει το βαμβάκι, ουσιαστικά, σε δύο γενεές. Η πρώτη γενιά εμφανίζεται στα τέλη Ιουνίου μέχρι 15 Ιουλίου, περίπου. Η δεύτερη γενιά του εμφανίζεται από τα τέλη Ιουλίου μέχρι τις 20 Αυγούστου, περίπου και είναι η επικίνδυνη, καταστρεπτική γενιά. **Ο λόγος που γίνεται για το πράσινο σκουλήκι αφορά, ουσιαστικά, αυτή τη γενιά**. Το Σεπτέμβριο εμφανίζεται και μία τρίτη γενιά, που δεν αποτελεί αξιόλογο πρόβλημα.

Η υπηρεσία μας εγκαθιστά, κάθε χρόνο, φερομονικές παγίδες με τις οποίες παρακολουθεί την εμφάνιση και εξέλιξη του πράσινου σκουληκιού. Οι παρατηρήσεις αυτού του δικτύου, μας βοηθούν στον χρονικό προσδιορισμό της κάθε γενεάς, ενώ μας επιτρέπουν και κάποια εκτίμηση για τον βαθμό επικινδυνότητας της προσβολής. **Δεν υπάρχει, όμως, ευθεία συσχέτιση ανάμεσα στον αριθμό των συλλήψεων και την ένταση της προσβολής στο χωράφι.**

Έντονη, επιδημική προσβολή του πράσινου σκουληκιού εμφανίζεται περιοδικά. Στην περιοχή μας παρατηρήθηκε τις χρονιές 1983,1992,2000, 2003,2008, 2010 και 2012. **Η ανησυχητική πύκνωση** των επιδημικών προσβολών την τελευταία 10ετία, πρέπει να προβληματίσει πολύ σοβαρά τους βαμβακοπαραγωγούς μας και είναι αναγκαίο να ξαναδούν με πολύ προσοχή την προστασία των ωφελίμων εντόμων. **Δεν υπάρχει άλλος τρόπος αποτελεσματικής αντιμετώπισης αυτού του σημαντικού και καταστρεπτικού εχθρού, πέρα από την αξιοποίηση της δράσης των ωφελίμων εντόμων.**

Βασικός κανόνας στο πράσινο σκουλήκι πρέπει να είναι η προσεκτική και πυκνή παρακολούθηση των φυτειών στις περιόδους εμφάνισης του (ιδιαίτερα στη γενιά του Αυγούστου) και ψεκασμός μόνο όταν οι πληθυσμοί του υπερβούν το οικονομικό επίπεδο: όταν βρίσκουμε, δηλαδή, περισσότερα από 5 σκουλήκια στα 100 φυτά – ή πιο απλά, όταν βρίσκουμε, κατά μέσο όρο, περισσότερα από ένα σκουλήκια σε κάθε μέτρο βαμβακοφυτείας.

Η πρώτη γενιά του δεν κάνει, σχεδόν ποτέ, σοβαρές ζημιές και έχοντας στο νου μας τα ωφέλιμα έντομα, αποφεύγουμε (πλην ελαχίστων εξαιρέσεων) την χημική καταπολέμηση. Οι όποιες, μικρές ζημιές, υπάρχει χρόνος να αναπληρωθούν.

Καταστρεπτική είναι η γενιά του Αυγούστου, γιατί και οι πληθυσμοί του εντόμου είναι μεγάλοι (στις χρονιές επιδημίας) και δεν υπάρχει χρόνος να αναπληρωθούν οι ζημιές. Το πως θα εξελιχθούν, όμως, τα πράγματα με το πράσινο σκουλήκι στην επικίνδυνη γενιά του Αυγούστου, εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, όπως προαναφέραμε, από το πώς συμπεριφέρθηκε ο παραγωγός από την αρχή της καλλιεργητικής περιόδου. Από το αν προστάτεψε τα ωφέλιμα έντομα, αποφεύγοντας μέχρι στις αρχές Αυγούστου τους ψεκασμούς με εντομοκτόνα. Τον Αύγουστο, αν είναι μια συνηθισμένη χρονιά με χαμηλούς πληθυσμούς του πράσινου σκουληκιού, το πιθανότερο είναι να περάσει και αυτή η γενιά χωρίς ψεκασμό – είναι αρκετή η δράση των ωφελίμων για να ελέγξει την προσβολή. Αν είναι μια χρονιά με **επιδημία**, τότε χρειάζεται αυξημένη προσοχή. Δεν πρέπει να βιαστούμε και πρέπει να ακολουθήσουμε πιστά τις οδηγίες που κάθε χρόνο εκδίδει η υπηρεσία μας.

Πρέπει, κατ' αρχήν, οι βαμβακοπαραγωγοί να έχουν συνειδητοποιήσει ότι **στο χωράφι τους κάθε Αύγουστο γίνεται μια «μάχη».** Από τη μια μεριά είναι οι πεταλούδες του σκουληκιού, που η κάθε μια γεννά, επί μέρες, έναν πολύ μεγάλο αριθμό αυγών (πάνω από 1000), απ' τα οποία βγαίνουν τα σκουλήκια. Από την άλλη, είναι τα ωφέλιμα έντομα που «τρώνε» αυτά τα αυγά και τα μικρά σκουλήκια μόλις βγαίνουν από τα αυγά (έχουν, ακόμα, μέγεθος μερικών χιλιοστών). Κάποια ωφέλιμα παρασιτούν και μεγαλύτερες κάμπιες, ενώ οι κάμπιες του πράσινου σκουληκιού κανιβαλίζουν (οι μεγαλύτερες, δηλαδή, τρώνε τις μικρότερες). Ξέροντας τα παραπάνω οι παραγωγοί αποκτούν επίγνωση για το πόσο πολύτιμο κεφάλαιο είναι τα ωφέλιμα έντομα. Δεν πρέπει, συνεπώς, να τα χαραμίσουν με βιαστικούς, πρόωρους ψεκασμούς, μόλις δουν τα πρώτα σκουλήκια. Αν βιαστούν να ψεκάσουν, το μόνο που θα «καταφέρουν» είναι να καθαρίσουν το χωράφι από τους φύλακές του, ώστε οι πεταλούδες να γεννήσουν ανενόχλητες τα χιλιάδες αυγά τους και όλα να εξελιχθούν ανεμπόδιστα σε χιλιάδες σκουλήκια. Και θα μπουν, έτσι, στο φαύλο κύκλο των επανειλημμένων ψεκασμών. Πρέπει οι παραγωγοί να αξιοποιήσουν τα ωφέλιμα έντομα που διαφύλαξαν από την αρχή της χρονιάς, πρέπει να δουλέψουν γι' αυτούς στην αντιμετώπιση της προσβολής. Έχουν ένα **φυσικό εντομοκτόνο** που δουλεύει μέρα – νύχτα για λογαριασμό τους, εξολοθρεύοντας τα αυγά της πεταλούδας και τα μικρά σκουλήκια. **Όσο τα ωφέλιμα έντομα καταφέρνουν να κρατούν χαμηλά την προσβολή (προλαβαίνουν, δηλαδή, τη «γέννηση» των πεταλούδων), πρέπει να περιμένουν κερδίζοντας μέρες.** Μπορεί οι πληθυσμοί του σκουληκιού να διατηρηθούν χαμηλά μέχρι το τέλος της γενιάς και να μη χρειαστεί ψεκασμός. Σε χρονιά επιδημικής προσβολής, το πιθανότερο είναι να μη μπορέσουν να ελέγξουν μέχρι τέλους την προσβολή. Μόλις η προσβολή ξεπεράσει το οικονομικό επίπεδο, βρίσκουμε, δηλαδή, κατά μέσο όρο, **περισσότερα από ένα σκουλήκια σε κάθε μέτρο βαμβακοφυτείας,** τότε μόνο, χωρίς δισταγμό και καθυστερήσεις, προχωρούμε σε ψεκασμό με εντομοκτόνα. Είναι, όμως, πολύ σημαντικό να κερδίσουμε, με την αξιοποίηση των ωφελίμων εντόμων, 3,5,10 μέρες, ανάλογα το χωράφι και την περιοχή, από τις 20 δύσκολες μέρες που έχουμε να περάσουμε – τόσο διαρκεί η γενιά. Αν χρειαστεί και γίνει αυτός ο πρώτος ψεκασμός, **η παρακολούθηση των φυτειών πρέπει να συνεχίζεται μέχρι την λήξη της γενιάς** (τα μέσα Αυγούστου, περίπου), γιατί με τον ψεκασμό τα ωφέλιμα έντομα θα εξοντωθούν και οι πεταλούδες θα γεννούν, πλέον, χωρίς ανταγωνισμό τα αυγά τους. Είναι, συνεπώς, πολύ πιθανό να υπάρξει νέα έξαρση της προσβολής **και να χρειαστεί επανάληψη του ψεκασμού** (συνήθως γίνεται σε μια βδομάδα). Σε πολλές περιπτώσεις προκλήθηκαν μεγάλες ζημιές από καθυστέρηση ή παράλειψη αυτού, του δεύτερου ψεκασμού.

Συμπερασματικά: οι παραγωγοί πρέπει να ξέρουν, πως **οι βιαστικοί χημικοί ψεκασμοί χειροτερεύουν παρά λύνουν το πρόβλημα.** Δεν υπάρχει ένα φάρμακο, μία 'χημική βόμβα' να ψεκάσουν νωρίς το χωράφι τους, να εξολοθρεύσει όλα τα σκουλήκια και να ησυχάσουν. Γι' αυτό πρέπει να μη βιάζονται και να «ζυγίζουν» πάρα πολύ την απόφασή τους να προβούν στον πρώτο ψεκασμό, που θα σκοτώσει τα ωφέλιμα. Και να το κάνουν μόνο όταν είναι απόλυτα αναγκαίο.

Στο παραπάνω πλαίσιο, της συνεχούς μέριμνας για τα ωφέλιμα έντομα, πρέπει να αντιμετωπίζονται και οι λιγότερο σημαντικοί εχθροί του βαμβακιού, όπως οι **ιασίδες** (τζιτζικάκι), **αλευρώδης** κ.λ.π.. Μόνο όταν οι πληθυσμοί τους είναι πολύ μεγάλοι και οι επιπτώσεις στην καλλιέργεια σημαντικές, πρέπει να παίρνουμε την απόφαση για ψεκασμό.

Ανακεφαλαιώνοντας όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, συνοψίζουμε τις υποδείξεις μας για τη φυτοπροστασία του βαμβακιού, στο εξής **απλό μήνυμα: ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΝΕ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΛΑ ΜΕ ΤΑ ΕΠΙΖΗΜΙΑ ΕΝΤΟΜΑ ΤΟΥ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΚΟΥΛΗΚΙ, ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΔΙΩΞΟΥΜΕ ΝΑ ΦΘΑΣΟΥΜΕ ΧΩΡΙΣ ΨΕΚΑΣΜΟΥΣ ΜΕ ΕΝΤΟΜΟΚΤΟΝΑ ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ. Και τον Αύγουστο να μη βιαστούμε και να εφαρμόσουμε πιστά τις οδηγίες που θα εκδώσει η υπηρεσία μας.**

Μετά την κατάργηση του Οργανισμού Βάμβακος, η υπηρεσία μας συνεχίζει, στο μέτρο του δυνατού, την επιστημονική υποστήριξη της καλλιέργειας με την ίδια νοοτροπία γεωπονικής δουλειάς μέσα στο χωράφι, δίπλα στον παραγωγό. Καλούμε τους παραγωγούς να συνεργαστούν μαζί μας, ώστε να μην ακυρωθεί μία σημαντική κατάκτηση που συντελέστηκε στην φυτοπροστασία του βαμβακιού στην περιοχή μας. Και όλοι καταλαβαίνουμε πόσο σημαντική είναι αυτή η κατάκτηση, πέραν των άλλων (περιβάλλον, υγεία κ.λ.π.) και από την πλευρά του κόστους, ιδιαίτερα μέσα στα σημερινά συμπιεσμένα περιθώρια κέρδους στην καλλιέργεια του βαμβακιού.

Περιφερειακή Ενότητα Σερρών

Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής

Τηλέφωνα: 23213-55258, 55259, 55260, 55126